

Befogadó tervezés: Kesserű Andrea iparművész és fia, Dani története

Fotó: Friedrich Krisztina

■ Bízom benne, hogy a jelen írás címében szereplő fogalom – befogadó tervezés¹ – sokaknak ismerősen cseng, ám abban jóval inkább bízom, hogy a fogalom mögött meghúzódó komplex designszemlélet és -gyakorlat még többeket meggyőzött és maga mellé állított már mind a szűkebb szakma, mind pedig a társadalom részéről. Bizakodásomat számos – és egyre több – pozitív, ismert példa erősíti. A 2014-es Magyar

Formatervezési Díj kiállításán láthattuk az Autistic Art selyemsál-kollekcióját, melyre autizmussal élő alkotók grafikáit szitázták. A Mosoly Otthon Alapítvány (MOHA) a művészeti programjának keretében autizmussal élő gyerekek és fiatal felnőttek számára biztosít rendszeres rajzfoglalkozásokat, amelyek eredményeit Révész Eszter textiltervező adaptálta a sál-kollekcióra. Az érzékeny – vonalakkal, faktúrákkal és

Kesserű Andrea:
Nyaklánc, medállal,
„darazsas” dekorral /
Andrea Kesserű:
Necklace with medal,
with wasp decoration
újrahasznosított, hővel
hajlított, szitanyomott
plexi, zsinór,
krómozott fém /
recycled, heat-bent,
sieve-printed
plexiglass, cord,
chromed metal

→
Kesserű Andrea:
S vonalú karkötő
„darazsas” dekorral /
Andrea Kesserű: S-line
bracelet with wasp
decoration
újrahasznosított, hővel
hajlított, szitanyomott
plexi / recycled, heat-
bent, sieve-printed
plexiglass

→
Kesserű Andrea:
Nyaklánc, medállal,
„cicás” dekorral
(részlet) /
Andrea Kesserű:
Necklace with medal,
with cat decoration
(detail)
újrabasznosított, hővel
hajlított, szitanyomott
plexi, fémlánc,
krómozott fém /
recycled, heat-bent,
sieve-printed plexi-
glass, metal chain,
chromed metal

színekkel játszók – rajzok a sálak mellett, pulóvereken és noteszborítókön is feltűnnek, az előbbieket Kele Ildikó kötő szakon végzett textiltervező, az utóbbiak Szalkai Dániel formatervező közreműködésével készülték.²

A befogadó tervezés nem pusztán a tervezett környezetet teszi hozzáférhetővé, vagy annak használatába, a fogyasztásba integrálja a fogyatékkal élőket és más leszakadó társadalmi csoportokat, hanem a tervezés és – egyre több esetben – a gyártás folyamatába is bevonja őket. Egy másik példa erre a Miskolci Autista Alapítvány szerteágazó tevékenysége: kertművelés és konyha üzemeltetése, művészetterápia, lakáskiégésztők és bútorok gyártása.³ Az alapítvány Szalkai Dániel formatervezővel közösen jegyzi a *Maacraft* márkát, amelynek termékeit nagy sikerrel mutatták be az idei *OTTHONDesign* kiállításon.⁴ Az, hogy designer tervezte, autizmussal élő személyek által kivitelezett, designtudatos, helyben természetett és feldol-

Fotó: Friedrich Krisztina

Fotó: Friedrich Krisztina

**Kesserű Andrea: Nyaklánc szemüveglencse medállal /
Andrea Kesserű: Necklace with eye-glass lens medal**
*újrabasznosított, kézzel csiszolt és polírozott üveg,
fémlánc / recycled, hand-polished and chiselled glass,
metal chain*

gozott alapanyagokból, kézművestechnikákkal előállított tárgyak kerülhettek be a tárlatra, talán annak a jele, hogy a hazai társadalom felismerte a felelősségteljes fogyasztás és a segítő vásárlás szerepét és jelentőségét. És miért is ne ismerte volna fel, hiszen ezek a termékek kiváló minőségűek, egyediek és előállításuk fenntartható, mindezt pedig a befogadó tervezés elvei fogják össze.

A Miskolci Autista Alapítvány mellett még számos társadalmilag elkötelezett, szociálisan érzékeny foglalkoztató műhely említhető, például: az Igazgyöngy Alapítvány és Alapfokú Művészeti Iskola, a Retextil vagy a Lámpás '92 Közhasznú Alapítvány.⁵ Az utóbbi műhelye a Parafactura, amelynek termékeit – sálakat, táskákat, öveket és ékszereket – Kesserű Andrea iparművész tervezte.⁶

Kesserű Andrea a Magyar Iparművészeti Egyetemen végzett ruha és bőr szakon, majd Párizsban tanult ösztöndíjjal. Diplomái megszerzése után sikeres jelmeztervezőként és stylistként dolgozott, ám amikor megszületett második gyermeke is, feladta hivatását. Fia, Dani Down-szindrómával jött világra. Ma már 16 éves, nagyon szeret állatokat rajzolni, olvasni róluk, de azt még jobban szereti, ha állatokról olvasnak fel neki. Egyik mindennapos szokása, hogy feszültséglevezetésként lerajzolja és leírja, hogy mi történt vele aznap, és azt is, hogy kikkel találkozott. Da-

**Kesserű Andrea:
Nyaklánc
szemüveglencse
medállal / Andrea
Kesserű: Necklace with
eye-glass lens medal**
*újrabasznosított,
kézzel csiszolt és
polírozott üveg,
fémlánc / recycled,
hand-polished and
chiselled glass,
metal chain*

Kesserű Andrea:
Nyaklánc szemüveg-
lencsékkel /
Andrea Kesserű:
Necklace
with eye-glass lenses
újrahasznosított,
kézzel csiszolt
és polírozott üveg,
csomózott zsinór,
krómozott fém /
recycled, hand-polished
and chiselled glass,
knotted cord,
chromed metal

Fotó: Friedrich Krisztina

ni állatrajzai és „naplóbejegyzései” díszítik azokat az újrahasznosított plexiből készült ékszereket, amelyeket Kesserű Andrea tervezett. A hulladék plexit a fői székhelyű Acryl World Kft. biztosítja a művész számára, aki fúrja, formára csiszolja, polírozza, és hő segítségével hajlítja az ékszereket, amelyekre szitanyomással kerülnek fel fiának érzékeny, személyes történeteket rejtő grafikái: drótbajuszú cica, japán pele, a kedvenc meshős Shrek, vagy az a darázs, amelyik megcsípte.

Egy másik öltözékkiegészítő- és ékszorosozatban Carl Zeiss szemüveglencsét használt fel újra az iparművész, melyek így láncokon, öveken, karkötőkön látják el (ismét) nagyító funkciójukat. A széria letisztultságát nem csupán a kézzel csiszolt és polírozott lencsék szinte szobrászi szépsége adja, hanem egy technológiai megkötés is: a fémgőzölt, karcálló felü-

letekre nem lehet dekorokat szitázni. Erről a felfedezésről, a folyamatos anyagkísérletekről, a grillsütő és a plexihajlítás összefüggéseiről csillogó szemmel és irigylésre méltó lelkesedéssel mesélt a tervező, majd azzal folytatta, hogy ezek az élmények az egyetemi évek lázas munkáját hozták vissza számára. A kérdésre, hogy elsősorban, miért ékszerek és kiegészítők készülnek műhelyében, nem a kézenfekvő összefüggéssel válaszolt, hogy ezek a tárgyak divatérzékenyek, így könnyebben értékesíthetőek, hiszen az emberek gyakrabban cserélik apró tárgyaikat, mint például a bútoraikat. Kesserű Andrea sokkal mélyebb, meggyőzőbb és távolabbi célok felé mutató gondolattal válaszol. Amikor családi napokat és gyermekfoglalkozásokat tartott – pleximedálokba olvasztott emléktárgyak témában –, akkor érte a felismerés, hogy az emberek amulettként viselik ékszereiket, amelyekhez

gyakran személyes emlékek, élmények tapadnak. Ha egy vásárló olyan ékszert visel a testén, amelyen Dani grafikai szerepelnek, akkor őt magát, és az ő másságát fogadja el, vagyis egy jó ügyet hord magán. A művész célja tehát, hogy a vásárlók az ékszerek révén Danit és az ő különleges világát is megismerjék, és a tárgyak viselésén keresztül azonosuljanak vele, hogy legközelebb, amikor felszállnak a zsúfolásig tömött villamosra, ne alakuljon ki körülöttük méteres sugarú körben légüres tér. Ennek érdekében Kesserű Andrea – immár családi vállalkozásként – tervezi a következő *Danikollekciót*, amelyben már térelválasztó és lakásdekorációs elemek is szerepelnek, ezeket online elérhető webshopban szeretné értékesíteni, ehhez keres most támogatókat, partnereket és segítőköt.

Kesserű Andrea és Dani története megmutatja, hogy a befogadó tervezés egy apró műhelyben, kis lépésekben is eredményes lehet, de ehhez, egy édesanya elhivatottsága és szeretete mellett, a társadalom nyitottságára és támogatására is szükség van.

NOVÁK PIROSKA
muzeológus

Jegyzetek

1. A befogadó tervezés (inclusive design) alapelveinek legteljesebb, magyar nyelvű összefoglalását Szentpéteri Márton eszmetörténész, designkritikus kismonográfiájában olvashatjuk: *„A befogadó tervezés alapelvei – A befogadó tervezés a társadalmi befogadás (social inclusion) leghatékonyabb eszköze*
A 21. század nagyvárosaiban a leszakadó rétegek – vagyis elsősorban az idősek, a fogyatékkal élők és a szegények – társadalmi integrációja tervezői intervenció nélkül immár lehetetlen – a politikai akarat, a kellő finansziális és jogi háttér ma már önmagukban alkalmatlanok e feladat megvalósítására.
– *A befogadó tervezés különféle szakmák képviselőit fogadja be a tervezési folyamatba (design process)*
A befogadó tervezés maradéktalanul képes megvalósítani az Interdesign (ICSID ©) és az inter- és multidiszciplinaritás céljait is, hiszen feladattól függően mindig a megfelelő designszakmák, illetve a kívánt természet-, műszaki, humán- és társadalomtudományok képviselőit hozza össze valós csapatmunka keretében.
– *A befogadó tervezés befogadja a fogyasztót és a megrendelőt is*
A befogadó tervezés növeli a fogyasztói és megbízói tapasztalatok (user and employer experience) szerepét a tervezésben azzal, hogy a felhasználókat, fogyasztókat, politikai döntéshozókat és a civil szféra képviselőit bevonja a tervezési folyamatokba.”

Fotó: Friedrich Krisztina

Szentpéteri Márton: *Design és kultúra. Befogadó designkultúra*. Építészforum Kiadói Kft., Budapest, 2010, 182. [Kiemelések az eredeti szövegben.]

Forrás:

http://epiteszforum.hu/files/Design_es_kultura_Szentpeteri_2010.pdf – Hozzáférés: 2015. május 2.

2. „A Mosoly Otthon Alapítvány az Autistic Art termékek eladásából befolyó összegből 11 magyarországi autista lakóotthon támogat. A foglalkozásokon elkészült művekből a legizgalmasabbakat elárverezik, az ebből származó összegeket pedig szintén a civil fenntartású lakóotthonok működési és fenntartási költségeinek kiegészítésére, valamint a MOHA Művészeti Program működtetésére fordítják.” Forrás: <http://shop.autisticart.hu/rolunk> – Hozzáférés: 2015. május 2.
3. Miskolci Autista Alapítvány – Forrás: <http://www.miskolciautista.com/index.html> – Hozzáférés: 2015. május 2.
4. Az OTTHONDesign – 4. Otthonteremtési szakkiállítás 2015. április 15. és 19. között rendezték meg a Hungexpo Budapesti Vásárközpontban.
5. Források: Igazgyöngy Alapítvány: <http://igazgyongy-alapitvany.hu/> – Hozzáférés: 2015. május 2. Retextil: <http://retextil.hu/#/nyitotlap> – Hozzáférés: 2015. május 2. Lámpás '92 Közhasznú Alapítvány: <http://lampas92.hu/> – Hozzáférés: 2015. május 2.
6. Források: Parafactura: <http://parafactura.blogspot.hu/> – Hozzáférés: 2015. május 2. Kesserű Andrea: <http://www.kesseru.com/> – Hozzáférés: 2015. május 2.

**Kesserű Andrea:
Karperecek /
Andrea Kesserű:
Bracelets**
*újrabasznosított, hővel
hajlított plexi /
recycled, heat-bent
plexiglass*

